

וגם טבעת של אצבע, אם היא עשויה אלמוג, אף על פי שחותמה מתכת — טהורה, לפי שאין לה בית קיבול, ופשוטי כלי עץ אינם מקבלים טומאה. (ומושב החותם אינו נחשב בית קיבול, כי הוא עשוי למלאות לעולם. עפ"י תוס' ותורי"ד. ויש שכתבו טעם אחר — משום שכל הגדל בים טהור. וע' 'מאור ישראל' כאן).

[רבי נחמיה אומר: בטבעת, הלך אחר חותמה, ואם הוא עשוי מתכת, אעפ"י שהטבעת של אלמוג — טמאה. (נט: ולהפך, טבעת מתכת וחותמה אלמוג — טהורה לדעת רבי נחמיה. ראשונים שם על פי התוספתא. והלכה כחכמים. רמב"ם כלים ד; וע' גם חזו"א כלים יז, יג-יד).]

המחט מקבלת טומאה. ניטל חודה או עוקצה — טהורה. מחט שלמה שעלה בה חלודה — אם מעכב התפירה, טהורה. ואם לאו — טמאה. אמרו דבי רבי ינאי: והוא שרישומה ניכר. מחט העומדת לינקב ועדיין לא נוקבה — טהורה, שעדיין לא נגמרה מלאכתה, ועודנה 'גולם'.

א. אם ייחדה לשימוש כמות שהיא, כגון לנטילת קוצים — טמאה. ואולם מחט שלמה שניטל חררה, אין מועיל לה יחוד אלא אם עשה בה תיקון כלשהו (עפ"י תוס' מט: קכג).

ב. מחט שאין בה נקב (— סיכה), שהאשה אוגרת בה את שערה תחת השבכה, משמע להלן ס. שאינה מקבלת טומאה, לפי שאינה תכשיט ולא כלי תשמיש לאדם אלא היא כטבעת הכלים, כי נועדה לאגוד השער שלא יצא מתחת השבכה, והרי הוא כתשמיש השבכה (עפ"י חרושי רשב"א שם. וע' מהרש"א שם).

דף נג

- עא. א. מה דינם של מרדעת ואוכף החמור, לענין טלטול והוצאה בשבת?
- ב. אלו דברים נוספים על הבהמה, אסור לצאת בהם משום משאוי או מחשש שמא יפלו ויעבירו ד' אמות ברשות הרבים?
- ג. האם מותר לתלות זוג בצואר הבהמה בשבת?
- ד. האם מותר לתלות טרסקל בצואר הבהמה?
- ה. האם מותר לסוך ולפרכס (/ לפרך) את הבהמה בשבת, או להתעסק ברפואתה?
- ו. בהמה שיצאה חוץ לתחום, מה יעשה עמה?

א. חמור יוצא במרדעת (שטיח ששוחים על גוף החמור תחת האוכף או המשא) בזמן שהיא קשורה, (לפי שהמרדעת דרכה להיות על החמור כל הזמן, לחממו). ודוקא קשורה מערב שבת (שמואל). אבל אם לא נקשרה מערב שבת, הרי זה משאוי. רש"י. או שנראה כמתכוין להוצאת המרדעת. או כמתכוין להוליך הבהמה למקום רחוק. תוס'. ועובדין דחול הוא. ריטב"א נד: ובירושלמי משמע משום שמשתמש בבע"ח. מובא ברא"ש. אבל לא באוכף, אף על פי שקשור מערב שבת. רשב"ג מתיר באוכף הקשור מערב שבת, ובלבד שלא יקשור מסריכן (המסרך הוא חבק שחוגרים סביב חזה הבהמה) ולא יפשוט לו רצועה תחת זנבו, (שנראה כרוצה להטעינו משאוי, כי אותן פעולות נעשות כדי שלא יישמט האוכף והמשא קדימה ואחורה. עפ"י רש"י).

הלכה כחכמים, שלא יצא החמור באוכף גם אם קשור מערב שבת (רי"ף).

הנחת מרדעת ואוכף על החמור בשבת, ללא יציאה לרשות הרבים — לדעת רב, מותר. וכן מותר ליטלן ממנו. ואילו שמואל ורבי יוחנן סוברים שמותר ליתן מרדעת משום צער החמור, שלא יצטנן, אבל אוכף אסור, (משום טירחה בשבת, שלא במקום צער לבהמה. תוס'). וכן אסור ליטול את האוכף מעל הבהמה כדי לצננה — אלא מוליכה ומביאה בחצר והוא נופל מאליו.

ולא התירו לנערו. רק בשקים טעונים התירו לעשות כן, משום קלקול הבהמה. תוס'. ואפשר שלפי המסקנא גם לרב אסור ליטול האוכף מעל החמור. אך לפי רשב"ג שהתיר לצאת באוכף כשהוא קשור מערב שבת, אפשר שגם מותר ליטול את האוכף מעליו (עפ"י מהרש"א). וכשיטת שמואל ורבי יוחנן כן מבואר בברייתות.

א. וכן הלכה (רי"ף, תוס'. כן נפסק בשלחן ערוך). ואולם הטור התיר להניח אוכף על החמור. ודעת הא"ר להורות כן. אבל מהגר"א משמע שמסכים עם השו"ע (באור הלכה שה, ח).

ב. לכאורה היה נראה שזה שאסרו נתינת אוכף על החמור, היינו כשיש עליו מרדעת ואינו מצטער מן הצנה, [שכן הדרך, ליתן מרדעת ועליה האוכף]. ואולם בלבושי-שרד (מובא במשנ"ב שה ס"ק כח לה) כתב שהאוכף אינו מחמם אלא מעט, רק במקום שהוא מונח עליו, הלכך הרי זו טרחה שלא לצורך. וע"ע בריטב"א.

ב. אסור לצאת עם מרדעת שאינה קשורה על הבהמה, שמא תיפול ויוליכנה ד' אמות ברשות הרבים. לא יצא הסוס בזנב שועל (שתולים לו בין עיניו שלא ישלוט בו העין. רש"י), ולא בזהרורית שבין עיניו (לנוי), ולא פרה בחסום שבפיה (— שלא תרעה בשדות אחרים), ולא סייחים בטרסקלים שבפיהם, שכל אלו משאוי הם ואינם משמשים לשמירת הבהמה. ולא בהמה בסנדל שברגליה (— שלא תינגף. וטעם האיסור בזה, שמא יישמט הסנדל ויביאנו בידו. רש"י). וזה חומר בהמה מבאדם. ולא בקמייע — אף על פי שהוא מומחה לאדם, לפי שאינו מומחה לבהמה. אבל יוצאת באגד שעל גבי המכה, ובקשישין שעל גבי השבר (= דפים לקיבוע) ובשליה המדולדלת בה. וכן יוצאת בקמייע המומחה לבהמה.

ג. פוקים (= סותמים) לבהמה זוג (= החלק החיצוני של הפעמון) בצוארה, ומטיילת עמו בחצר, (אבל כשאינו פוקין — אסור מפני שהענבל שבתוכו מקשקש ומוליד קול). וברשות הרבים אסור בכל אופן, מפני שהוא משאוי.

בבהמה לא גזרו חצר אטו רשות הרבים, כשם שגזרו באדם (תוס').

ולענין יציאה בכרמלית — מחלוקת האחרונים. ויש להחמיר בזה. וכל שכן ברשות הרבים שלנו, שאין שם ששים רבוא, אין להקל בדבר אפילו בשעת הדחק (עפ"י באור הלכה שה, יא).

ד. בשם רב מסרו שהתיר לתלות טרסקל לבהמה בשבת, ואף על פי שאין צער לבהמה במניעתו, אלא לתענוג בעלמא, שמאכלה יהא מזומן לה ליד פיה. ושמואל ורבי יוחנן אסרו, (שלא התירו לטרוח אלא במקום צער הבהמה. תוס'. או משום חשש שימוש בבעלי חיים. תו"י). אבל בסייחים קטנים (ועגלים. ר"ן) שצוארון קצר ויש להם צער לשוה על גבי הקרקע ולאכול — תולים. (ומערב שבת מותר לתלות בכל אופן. ובלבד שלא יצאו עמו לרשות הרבים).

ה. אין סכים (בשמון) ומפרכסים (/ מפרכים — את גלדי המכה) לבהמה. ודוקא שלא במקום צער, כגון בגמר המכה ומשום תענוג, אבל במקום צער — מותר. (ולדעת רב מותר בכל אופן, ואין הלכה כן. עפ"י רש"י ותוס').

גם במקום צער וחולי אסרו חכמים עשיית רפואה לבהמה, כגון בהמה שאחזה דם — אין מעמידים אותה במים בשביל שתצטנן, גורה משום שחיקת סממנים. [ושונה מאדם שלא גזרו בזה, מפני שנראה כמיקר, משא"כ בהמה שאין דרכה בכך וניכר שעושה לרפואה]. ורב נחמן בר יצחק אמר: מחלוקת

תנאים היא, ששנינו בברייתא: בהמה שאכלה כרשינים יריצנה בחצר בשביל שתתרפה. ורבי אושעיא (/ יאשיה) מיקל. דרש רבא: הלכה כר' אושעיא.

וכן הלכה, שמותר להריץ בהמתו כדי שתתרפה, וכן בהמה שאחזה דם מעמידה במים, ולא גזרו משום שחיקת סממנים, שאין אדם בהול כל כך על רפואת בהמתו שיבוא לידי שחיקת סממנים (רי"ף, רא"ש. ולדעת הראב"ד, הרצת הבהמה כדי שתתרפה הלכה ואין מורין כן. וערשב"א).

ו. בהמה העומדת חוץ לתחום — קורא לה והיא באה. ומשמע בגמרא שהדבר תלוי במחלוקת, האם גזרו לעסוק בהצלת הבהמה, שמא מתוך כך יחלל את השבת ויצא חוץ לתחום, אם לאו. אבל אם היתה הבהמה בתוך תחום הבעלים — מותר לקרוא לה, (אך לא להביאה בידים, הואיל והיא חוץ לתחומה. ואף לא התירו לילך מעבר לה ולרודפה לעיר, אלא בקריאה בלבד. תוס').

להלכה מותר לקרוא לה אפילו היא חוץ לתחום הבעלים, שאין גוזרים בדבר, כי אין אדם בהול על בהמתו כל כך, כאמור (עפ"י הגהות אשר"י).

דפים נג — נד

עו. האם הבהמות יוצאות באופנים דלהלן:

זכרים לבובים; רחלות שחוזות, כבולות או כבונות; עזים צרורות?

זכרים (אילים) יוצאים לבובים. [רב הונא: קשורים בוגות. (כפרש"י. ויש מפרשים: מטלניות מרוקמות שמייפים ומקשטים בהם את הבהמה). עולא: עור שקושרים להם כנגד לבם, כדי שלא יפלו עליהם זאבים. רנב"י: עור שקושרים להם תחת זכרותם, כדי שלא יעלו על הנקבות]; הרחלות יוצאות שחוזות [— שאוחזים באליה שלהם למעלה כדי שיעלו עליהם זכרים], כבולות [שמכבלים אלייתן למטה, שלא יעלו עליהן זכרים], וכבונות [שמכבנים צמרן למילת, עוטפים אותו בבגד שלא יתלכלך]; העזים יוצאות צרורות [שקושרים דדיהן כדי למנוע חלב שיצא, או כדי לקבל את החלב. כן פרש"י. והתוס' חולקים וסוברים שאם קושר כיס לקבל החלב ודאי אסור לצאת עמהם, שהרי זה משאוי גמור, אלא קושר להגנת הדדים, אם במהודק — ליבש, אם שלא במהודק — לחלב. [או כדי לסמכם שלא יכבידו עליה. ר"ן]]. זו היא דעת תנא קמא. רבי יוסי אוסר בכלם חוץ מן הרחלים הכבונות, (ששומר גופן מטינוף, והרי זה כתכשיט ולא כמשאוי). הוא הדין לשאר בהמה, כשעושים לה כסות שלא תיטנף, כגון מעילים שעושים לסוסים — מותר לצאת בהם (כן משמע להלן נח. וברש"י).

רבי יהודה מחלק בעזים צרורות; ליבש — מותר, כי הקשר מהודק, אבל לא לחלב, שאינו מהודק. לפרש"י אסור משום שטוענת את החלב בכיס וה"ז משא. ולפתתוס', הואיל ואינו מהדק חוששים שמא יפול ועלול להוליכו ברשות הרבים. והר"ן הוסיף סברה, כיון שאינו מהודק, אינו מלבוש, וכיו"ב במאירי — לפי שאינו אלא לתענוג אינו כמלבוש. וי"א לפי שאין הדרך לצאת כן בחול, כי חולבים אותן מיד (ערשב"א).

רבי יהודה בן בתירא הסכים לדעת רבי יהודה מן הדין, אלא שהואיל ואין ניכר אם ליבש אם לחלב, לכך יש לאסור הכל.

ולפי זה במקום שאין עושים כלל אלא ליבש — מותר (תוס').

רב פסק הלכה כרבי יהודה, וכן מסר רבין בשם רבי יוחנן, ושמואל פסק כרבי יוסי, או כרבי יהודה בן בתירא.